

Správné - nesprávné / Dobré x správné

V češtině je slovo „správný“ (i „nesprávný“) atd. spjato jako s tím, co je to „pravé“ (či „nepravé“), tak se slovesem „spravovati“, event. „spravovati se“, rozumí se něčím jako mírou, měřítkem, normou apod. To, co je „správné“, podléhá normě správnosti, tj. nějakému předem rozhodnutému a danému pokynu, příkazu, nařízení, rozhodnutí o tom, co je správné (a co nikoli). Správnost je proto vždy něčím relativním, tj. vztahujícím se k tomu, co rozhoduje o tom, co je správné. Správné tedy nemusí nutně být „dobré“, a to ani pro toho, kdo o správnosti rozhoduje, ani pro ostatní, ani pro výsledek jednání a chování, které v příslušné relaci k tomu, co je jako správné prohlášeno, tedy ve vztahu k příslušné normě. V tom smyslu ovšem se může někdy ukázat i některé nesprávné jako lepší než správné, pokud je ve své nesprávnosti orientováno na něco, co je hlubší a podstatnější než jakákoli „správnost“ a než jakákoli norma správnosti. A tímto hlubším se může ukázat dobro, přesněji to, co je sice v nějakém napětí až rozporu se „správným“, ale v posledu se ukazuje jako „dobré“ (nebo aspoň „lepší“) než ono „správné“. V běžném hovorovém užití se obvykle „správné“ a „dobré“ od sebe příliš neodlišují, jako by správné bylo vždy dobré. Souvisí to poněkud s tím, že ani žádné „dobré“ není nikdy dobrým v nějakém absolutním smyslu, tj. bez ohledu na kontext, na situaci, na konkrétní okolnosti atd. Proto to je (a vždy bude) také otázka konvence, jaký význam budeme připisovat jednomu nebo druhému slovu. Co je však zásadně důležité při každém takovém konvenčním rozhodnutí: je nutně zapotřebí odlišit dvojí vztažnost (relativnost). Na jedné straně je tu „správnost“, kterou lze měřit nějakou danou mírou správnosti, a to v tom smyslu, v jakém ono „správné“ chování nebo jednání odpovídá oné nějak dané normě (přičemž onu „danost“ považujeme za neproblematickou resp. dále nezkoumanou; např. tu stačí kvantitativní zřetel: třeba co všichni resp. většina za správné v dané společnosti a v dané době považují). A na druhé straně je tu „dobrost“ něčeho, která se vztahuje k dobru jako k čemusi žádoucímu, ale předem nedanému, nerozhodnutému, předmětně neuchopitelnému (leč v pouhém přiblížení), na nic předmětného se neodvolávajícímu a ničemu předmětnému se nepodřizujícímu. Pokud od sebe obojí řádně odlišíme, pak volba termínů už zůstává něčím druhotným. Přesto etymologické souvislosti zřetelně hovoří pro navrhované rozhodnutí.

(Písek, 050810-2.)